

ISSN: 3023-4778

Sosyal Medyanın İstihbarat Kaynağı Olarak Kullanılması

Muhammet Yasin Coşkun

Mail: yasincoskun2005@hotmail.com

Özet

Bu araştırmanın temel amacı sosyal medyanın istihbarat kaynağı olarak kullanılmasının sağlayacağı yararların ve sosyal medyanın neden olacağı zafiyetlerin incelenmesidir. Sosyal medyanın etkin ve yetkin şekilde kullanılmasının eğitim ortamlarında çok işe yarayacağı açıktır. Ancak eğitimcilerin sosyal medyayı kullanırken daha bilinçli olmaları, eğitimin amaçlarına hizmet eden paylaşımlar yapmaları gerekmektedir. İnternet ortamında yapılan tüm paylaşımlardan kullanıcılar sorumlu olmaktadır. Suç işlemeye yönelik yapılan paylaşımların yapıldığı adresler, suç işleyen kişilerin profilleri vb. tüm bilgilerine erişilmektedir. Bu amaçla sosyal medyanın kullanımı hakkında tüm bireylerin yeterince bilgiye sahip olması gereklidir. Bu araştırmada veri toplamak amacıyla doküman analizi kullanılmıştır. Elde edilen bulgulardan sonra bireylerin sosyal medyayı ve sosyal ağları kullanırken bilinçli bir kullanıcı olması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal medya, veri toplama, eğitim ortamları.

A Theoretical Approach to Education in the Use of Social Media

Abstract

The main purpose of this research is to examine the benefits of using social media as an intelligence source and the vulnerabilities that social media may cause. It is clear that effective and competent use of social media will be very useful in educational environments. However, educators need to be more conscious when using social media and share posts that serve the purposes of education. Users are responsible for all shares made on the internet. Addresses where posts aimed at committing crimes were made, profiles of people who committed crimes, etc. All information is accessible. For this purpose, all individuals must have sufficient knowledge about the use of social media. In this research, document analysis was used to collect data. After the findings obtained, it was concluded that individuals should be conscious users when using social media and social networks.

Keywords: Social media, data collection, educational environments.

Giriş

Sosyal medya, kullanıcıların ağ teknolojileri kullanarak etkileşimini sağlayan araç, hizmet ve uygulamaların bütünü temsil etmektedir (Vural, 2010). İnsanların internet ortamında birbirleri ile paylaşımları ve diyalogları sosyal medyayı meydana getirir. Sosyal ağlar, bloglar, mikro bloglar, anlık mesajlaşma platformları, sohbet platformları, forumlar gibi insanların birbiriyle bilgi ve içerik aktarımını sağlayan internet platformları ve uygulamaları sayesinde bireyler istedikleri içeriklere erişme imkanına sahip olmaktadır (Barut Tuğtekin & Dursun, 2021).

Sosyal ağ siteleri özellikleri kısıtlanmış bir platformda topluma açık veya kısmen açık sosyal medya mecrasında temsili kimlik oluşturmak, bağlantı paylaşabileceği kişi listesi oluşturmak, bireyin veya diğer kullanıcıların paylaşımlarını takip etmek amacıyla oluşturulan ağ servisleridir (Baltacı, 2017). Bir başka deyişle, sosyal ağ sitelerinin kullanıcılara kendileri ile ilgili bilgileri paylaşmaları, başkaları ile iletişime geçmeleri, kişisel veya açık ortamlarda görüşlerini tartışmak için alan ve imkân temin ettiği görülmektedir (Özmelek Taş, 2018). Günümüzde, var olan sosyal ağ siteleri insanların iletişimini, birbirleriyle etkileşimlerini, iş birliğini, çalışma şekillerini ve hatta öğrenme sürecini yeniden şekillenmiştir. Bu mecralar çoğu kişinin ilgisini yüksek oranda çekmektedir. Yaygınlaşan sosyal ağlar milyarlarca kullanıcı tarafından farklı amaçlarla etkili bir şekilde kullanılmaktadır.

Sosyal medya bilgileri daima var olan erişimi kolay verilerdir. Bu verilerin içeriğini anlamak ticari, sosyal, politik, güvenlik gibi alanlarda giderek önem arz etmektedir. Toplum güvenliğini sağlamak amacı ile kolluk kuvvetlerinin istihbarat için başvuru kaynaklarından (Acar & Urhal, 2007). Sosyal medyanın amaca yönelik geniş çaplı analizi ile toplumun tepkileri, alışkanlıkları, rahatsızlıkları, talepleri gibi daha birçok veri ortaya çıkarılabilmektedir. Bu veriler ışığında önceden tedbir alınacağı gibi toplumsal rahatsızlık uyandıran konular için ise daha hızlı müdahale imkânı sağlanmaktadır.

Türkiye'nin nüfusu yaklaşık olarak 84 milyondur. Bu nüfusun 77 milyonu bir mobil abonesi, 62 milyonu internet kullanıcısı, bu kullanıcılardan 54 milyonu ise aktif sosyal medya kullanıcısıdır. Tablo 3'te son 3 yılın oranları incelendiğinde sosyal medya kullanıcılarının sayılarının sürekli bir artış gösterdiği görülmektedir. Türkiye'de en çok kullanıcı oranına sahip olan platform %90 ile Youtube, %83 ile Instagram'dır. Kullanım oranları birbirlerine yakın devam ederken günümüzde toplumsal olaylarda aktif olarak kullanılan Twitter'ın oranı %61'dir. Ayrıca iş geliştirme, kariyer fırsatları ve sektör analizi için ağırlıklı olarak iş dünyasının kullandığı LinkedIn platformu büyük bir fark ile %32 oranına sahiptir.

Dünyada yaklaşık 8 milyar insan bulunmaktadır. Bu nüfusun 5 milyarı mobil telefon kullanıcısı, 4,5 milyarı internet kullanıcısı, bu kullanıcılardan yaklaşık 4 milyarı ise aktif sosyal medya kullanıcısıdır (DMM Turkey, 2024). Dünyada en çok tercih edilen sosyal mecra olarak karşımıza 2,44 milyar ile facebook gelmektedir. En çok kullanılan ikinci sosyal medya platformu olan Youtube'u Whatsapp takip etmektedir.

İnternet kullanımının yaygınlaşmasıyla sosyal medya siteleri popüler hale gelmiştir. İnsanlar birbirleri ile etkileşim ağı kurmakta, farklı kişiler ile tanışmakta, fikirlerini bu sosyal mecralarda dile getirmekte, fotoğraf, video, müzik gibi çeşitli içeriklerin yanı sıra, hayatının her karesine dair ipuçları vermektedir (Fidan & Acar Şentürk, 2016). Bu denli yoğun verinin olduğu platformlarda verileri zararlı veya yararlı, bireysel ya da ticari amaçla faydalanmak isteyen birtakım kişilerin ortaya çıkması muhtemeldir. Bunların sonucunda siber güvenliğin önemi anlaşılmaktadır.

Sosyal paylaşım ağlarında yönetilen hesap sayılarındaki artış, kullanıcılar açısından gerçekleşen değişimi göstermektedir. Toplumsal olaylarla birlikte Sosyal Medya kullanımı, haber kaynağı, haber içeriği ve haber paylaşımının önemini ön plana çıkarırken, ortamın alternatif bir medyaya dönüşmesine neden olmaktadır. Toplumsal olaylarda ve krizlerde insanlar panik yaşarlar bu panikle pek çok aracı kontrolsüz kullanırlar, buradan meydana gelen kontrolsüz bilgi kirliliğinin ve insanlarda yaratılan panik havasından faydalanmak oldukça kolaylaşır. Bu aşamada meydana gelen olayı uygun tekniklerle; provoke eden veya edenler, provokatif eylemleri planlayan veya hayata geçirilen tüm olaylar ortaya çıkarılabilir (Ergüne & Sarıtaş, 2022).

Toplum tarafından arz talebe uygun olan ürün belirleme, bu ürüne ihtiyaç duyan kişilerin yaş aralığı, cinsiyeti, talebin ne kadar süre ile devam edeceği, bu talebin sonunda getirilebilecek yenilikler, sosyal medya analizleri üzerinden alınacak anlık veriler ile ürünün geliştirilmesi, pazar payının artırılması, ekonomik açıdan ürünün milyonlarca kişiye tanıtılması gibi daha birçok avantaj sağlamaktadır.

Sosyal medya istihbaratından eğitim alanında da faydalanılır. Örneğin Montreal Üniversitesi öğretim görevlileri sosyal medya kullanımı ile öğrenci performansları arasındaki ilişkiyi tespit etmek amacı ile yaptıkları araştırmalarda sosyal medya istihbaratı verilerine başvurmuşlardır. Nitekim araştırmanın sonucunda sosyal medya ve SMS kullanımının öğrencilerin performansını arttırdığını tespit etmişlerdir. Buna benzer yapılan araştırmalarda sosyal medya analizleri önem arz etmektedir (Göksu & Gültekin, 2023).

Twitter hesabı üzerinden akrabalarından memleketine, sevdiği müzik gruplarından filmlere ve hobilerine kadar birçok bilgiyi sosyal medya sayfasını inceleyerek edinebiliriz. Twitter üzerinden kişinin politik görüşü ayrıca Facebook' ta olduğu gibi hobileri, tuttuğu takım, yakın arkadaşları gibi bilgilere hatta konum bilgisine bile erişebiliriz (Erol, 2019).

Hedef kişinin şimdiye kadar kullandığı telefon numaraları, eğitim bilgileri, konum bilgisi, çalıştığı yer ve adresi, sosyal medyada en çok iletişim kurduğu kişiler, hangi sosyal platformlarda üyelikleri olduğu gibi daha birçok bilgiye ulaşmak mümkündür. Günümüzde yaygın olarak bilinmeyen numaraların kime ait olduğunu tespit etmek için veya telefon numarasına ulaşılması güç olan siyaset, sanat, spor gibi alanlarda ün yapmış kişilerin iletişim bilgilerine ulaşmak için kullanılır.

Sosyal medya, bireylere toplumsal yaşam, eğitim, ticaret, siyaset gibi birçok alanda imkanlar sunmakla birlikte; toplum, birey, kamu düzeni ve devlet açısından çok ciddi tehditleri de içinde barındırmaktadır (Eren & Aydın, 2014). Bunlara örnek olarak bağımlılık, tehlikeli bilgi paylaşımı, ailevi sorunlar, manipülasyonlar, algı yönetimi, mahrem sırların deşifre olması, ekonomik zararlar, siber zorbalık, Türkçenin giderek bozulması, özel hayatın gizliliğinin ortadan kalkması gibi birçok tehlike gösterilebilir. Sosyal medyanın tehlikeli bilgi paylaşımı, algı yönetimi ve manipülasyon için kullanılması, ülke için karışıklık ve kaos ortamı ortaya çıkarmaktadır. Burada devreye sosyal medya istihbaratı girmektedir. Paylaşılan veriler analiz edilerek ülkeye zarar vermek isteyen devlet ve örgütlerin bağlantılarına ulaşılabilir. Karışıklık önceden engellenebilir veya durum kontrol altına alınabilir.

Kolluk kuvvetlerinin çeşitli ihbar hatları mevcuttur. Bu ihbar hatları ile bireyler sosyal medyada vuku bulan veya şüpheli görünen olayları anında bildirme olanaklarına sahipler. Örneğin twitter, facebook gibi sosyal medyada yapılan terör propagandaları, istismar, hakaret gibi vakalar olayın işlenmesinden itibaren kolluk kuvvetlerinin sosyal medya hesaplarına bildirilerek suç duyurusu olarak kabul edilebiliyor. İhbar kabul edilen paylaşımlar değerlendirilip müdahale edildikten sonra aynı şekilde kolluk kuvvetleri de milyonlarca kişiye aynı anda geri bildirim yapma imkanına sahipler. Bu gibi olayların sosyal medyanın hızlı bir şekilde yaygınlaşması ile "Sosyal Medya da İşlenen Suçların Hukuki Yaptırımları" başlığında irdelenen yasalar çerçevesinde müeyyideleri vardır (Cihan & Yıldız, 2021).

Sosyal medyadan bir diğer yararlanma biçimi ise ticari faaliyetlerdir. Sosyal medyayı aktif olarak kullanan bireyler markaların internet reklamlarına yoğun ilgi göstermektedirler (Çalışkan & Mencik, 2015). Bu noktada sosyal medya kullanırken kişisel bilgileri kullanmada dikkatli olunmadığı takdirde çeşitli dolandırıcılık olaylarının yaşanması muhtemeldir. Son günlerde Covid-19 Koronavirüs etkisi ile ara verilen eğitime, öğretmenlerin uzaktan eğitim için alternatif olarak kullandıkları konferans programları güvenlik zafiyeti yaratmış ve banka hesaplarından para çekildiği şikayetlerinde bulunmuşlardır. Bu durum Millî Eğitim Bakanlığı tarafından gündeme alınmıştır. Sosyal medyanın bir diğer etkisi olarak, bireylerin bu platformlarda geçirdiği zaman ve paylaşımların analizleridir (Kıran, Küçükboşancı & Emre, 2020). Bu büyük veriyi kullanan şirketler ve kurumlar toplumun ihtiyaçları doğrultusunda talep edilen hizmet veya ürünlerin reklamlarını kişiye özel olarak şekillendirmekte ve bu

platformlardan sağlanan istihbaratlar ile kişilerin bilgilerine ulaşip kimin neye ihtiyaç duyduğunu bildiklerinden ürün tanıtma ve pazarlama için çalışma biçimlerini güncellemişlerdir. Bu bilgiler çeşitli çağrı merkezlerine bazen satılarak kişiye özel kampanya adı altında sunulmaktadır.

Günümüzde bilgi teknolojilerinde yaşanan hızlı gelişmelerin, kamu kurumları ve özel sektördeki çalışma yöntemlerine etkisi büyüktür. Gündem oluşturan herhangi bir konuda dayanışma ortamı oluşturmada veya çeşitli toplumsal hareketlerin örgütlenmesinde sosyal medya araçları, geleneksel medya araçlarına göre daha hızlı organize olma ve bilgiyi daha hızlı yayma özelliklerine sahiptir (Göksu, 2016).

Sosyal medya, sadece fotoğraf çekip paylaştığımız, arkadaşlarımızla iletişim kurduğumuz bir alandan ziyade veri madenciliğine dönüşmüş olan bir süreçtir. Sosyal medyada elde edilen istihbarat verileri büyük oranda açık istihbarat kaynaklarından elde edilmektedir (Tiryaki & Özdal, 2020). Bu sebeple dünya çapında sosyal medya kullanıcıları kendilerine göre çok basit olarak görünen ortam ve materyallerin medyalarını sosyal platformlarda yayınlamak veya kendilerince önemsiz bir cümleleri paylaşılmasıyla toplum nezdinde infiale yol açacağını düşünmeden çok büyük olaylara zemin hazırlamaktadırlar. Bu da sosyal medyanın uluslararası gücünü, bu olayların analiz edilip çözümlenmesi sosyal medya istihbaratının önemini bir kez daha ortaya koymaktadır (Tiryaki & Özdal, 2020).

Problem Durumu

Bu çalışmada sosyal medyanın kullanımının yaygınlaşması ile birlikte kişisel ve kurumsal güvenliğin tehdit altına girmesi, siber güvenliğe ve akabinde sosyal medya istihbaratı alanına duyulan ihtiyaç ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Alt Problemler

- Sosyal Medya üzerinden bilgiler nasıl toplanmaktadır?
- Sosyal Medyanın kullanım alanları nerelerdir?
- Sosyal Medyadan faydalanma nasıl olmaktadır?

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırmanın temel amacı sosyal medyanın istihbarat kaynağı olarak kullanılmasının sağlayacağı yararların ve sosyal medyanın neden olacağı zafiyetlerin incelenmesidir. Hayatın her alanına nüfuz eden sosyal medyanın tüm kişi ve kurumlarca güvenli bir şekilde kullanılması ve gerektiğinde bu platformlardan elde edilen verilerin istihbarata kaynak teşkil etmesi son derece önemlidir. Günümüzde toplumların yaşayışlarını, ekonomilerini ve gündemlerini yönlendirmede en etkili yollardan biri sosyal medyadır. Bu bakımdan sosyal medya istihbaratı araştırmada temel dayanaktır.

YÖNTEM

Bu araştırmada veri toplamak amacıyla doküman analizi kullanılmıştır. Araştırmanın kuramsal temelini oluşturmak amacı ile çok sayıda literatür taranmıştır. Elde edilen bulgular ışığında araştırmanın ilgili bölümlerinde de belirtildiği üzere bazı programlar kullanılmış ve sonuçları paylaşılmıştır. Kaynaklardan bazıları ücretli olduğundan deneme sürümleri kullanılmıştır. Yararlanılan uygulamaların analizleri muadil programlar ile doğruluğu teyit edilerek paylaşılmıştır.

Bulgular

Sosyal medyanın Türkiye ve dünyada yaygın olarak kullanılıyor olması ve paylaşılan içerikler de göz önüne alındığında bu platformlardan elde edilecek veriler sosyal medya istihbaratının temelini oluşturmaktadır. Çeşitli araçlar ve programlar kullanılarak sosyal medyada ki veriler istihbarat kaynağı olarak kullanıldığı bilgisine ulaşılmıştır. Sosyal medya istihbaratı gerek günlük yaşamda gerekse birçok iş alanda hayati değer taşıyan veriler sunmaktadır.

Sonuç ve Öneriler

Bu araştırmada sosyal medya istihbaratının etkisine, gücüne ve potansiyeline dikkat çekmek amaçlanmıştır. Sosyal medya analiz araçlarından bazıları tanıtılarak bilgi toplama yöntemlerinden bahsedilmiştir. Sosyal medya verilerini analiz etmenin birçok amacı vardır. Eğitim, güvenlik, ekonomi, ticaret, halk sağlığı gibi birçok alana fayda sağlaması öngörülen bilgiler çeşitli örneklerle sunulmuştur. Toplumsal olayların sosyal medya verileri ile önceden tespit edilebilmesi ve gerçekleşen olaylar için geriye dönük araştırmalarda sosyal medya istihbaratı etkin rol oynamıştır. Siber istihbarat her geçen gün Türkiye’de ve dünyada önem kazanmaya başlamıştır. İhtiyaçlar doğrultusunda farklı araç ve programlar kullanılarak sosyal medya verilerinden istendik sonuçlar elde etmek mümkündür. Türkçe literatür azlığı ve bilişim alanına ait Türkçe kelime kütüphanesinin tam olarak oluşturulmamış olması, tüm dünya ile birlikte ülkemizi etkisi altına alan Pandemi sebebi ile kütüphanelerin kapalı olması araştırma sırasında karşılaşılan eksikliklerden olmuştur. Araştırmacılara sosyal medya verileri üzerinde siber istihbarat, analiz yapılan araçların uygulama örneklerle sunulması ve bu çalışmaların tamamının özgün olup birçok alana yol göstermesi önerilir.

KAYNAKÇA

- Acar, Ü. & Urhal, Ö. (2007). *Devlet Güvenliği İstihbarat ve Terörizm*. Ankara: Adalet Yayınevi.
- Baltacı, S. (2017). *Sosyal medya üzerinden elde edilen istihbaratın güvenlik maksatlı kullanılması*. (Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Barut Tuğtekin, E., & Dursun, Ö. (2021). Sosyal ağlarda sanal kimlik kullanımının incelenmesi. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, (55), 146-160.

- Çalışkan, M. & Mencik, Y. (2015). Değişen dünyanın yeni yüzü: sosyal medya. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, (50), 254-277.
- Cihan, M. & Yıldız, S. (2021). Sosyal medya aracılığı ile işlenen suçlar: Facebook, Twitter ve Instagram örnekleri. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 135-150.
- DMM Turkey (2024). Akıllara Durgunluk Veren Sosyal Medya İstatistikleri. <https://dmmturkey.com/akillara-durgunluk-veren-sosyal-medya-istatistikleri/> adresinden erişilmiştir.
- Eren, V. & Aydın, A. (2014). Sosyal medyanın kamuoyu oluşturmadaki rolü ve muhtemel riskler. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, (3), 197-205.
- Ergüne, E. & Sarıtaş, E. (2022). Provokatif meşru savunma. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 26(2), 477-524.
- Erol, E. (2019). Ağ Güvenliği 101 #5 Bilgi Toplama #2: E-posta ve Sosyal Medya Üzerindeki Bilgi Toplama. <https://medium.com/three-arrows-security/a%C4%9F-g%C3%BCvenli%C4%9Fi-101-5-bilgi-toplama-2-email-ve-sosyal-medya-%C3%BCzerinden-bilgi-toplama-61df874937d3> adresinden erişilmiştir.
- Fidan, Z. & Acar Şentürk, Z. (2016). Sosyal medyada iletişim ve kadınlar üzerine bir değerlendirme. *İnönü Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (İNİF E-Dergi)*, 1(2), 64-82.
- Göksu, V. (2016). *Kamusal alan ve siyasal katılma mecrası olarak sosyal medya*. Konya: Çizgi Kitabevi Yayınları.
- Göksu, H. & Gültekin, M. (2023). Ergenlerin sosyal medya bağımlılığının akademik başarılarıyla ilişkisi ve çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Millî Eğitim Dergisi*, 52(239), 1897-1912.
- Kıran, S., Küçükboşancı, H. & Emre, İ. E. (2020). Sosyal medya kullanımının kişiler üzerindeki etkilerinin incelenmesi. *Bilişim Teknolojileri Dergisi*, 13(4), 435-441.
- Özmelek Taş, N. (2018). Sosyal Medya Bağlamında Facebook Üzerinde Bireylerin İzlenim Yönetimi Stratejilerini Ortaya Koymaya Yönelik Bir Araştırma. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(60), 1024-1039.
- Tiryaki, E. & Özdal, B. (2020), Açık kaynak istihbaratında sosyal medyanın rolünün analizi. *ARHUSS*, 3(2), 267-296.
- Vural, Z. B. (2010). Yeni bir iletişim ortamı olarak sosyal medya: Ege Üniversitesi İletişim. *Journal of Yasar University*, 3351-3352.